

גוי קדוש - החברה הישראלית בהגותו של הרב חיים דוד הלוי

במתווה של הרב ח"ד הלוי לחברת המופת הישראלית, הנהגת הקהילה וארגוני החברה תהיה מועצה מנהיגה שנבחרה באופן דמוקרטי ומתנהלת על פי הכלל "אחרי רבים להטות". הוא חייב את המנהיגים להוות דוגמה אישית חיובית לציבור, להיות קשובים לו ולפעול לקידום ענייניו ללא משוא פנים, ובמקביל תבע מהציבור לכבד את המנהיגים שבחר ולהישמע להם. הוא המליץ לעמיתיו הרבנים ולרבנות הראשית לא להילחם על תפקיד הנהגתי-חברתי, להשאיר את הנהגת החברה לאזרחים הנבחרים, ולהתמקד בתפקיד "תופסי התורה", בדומה לנביאים. הרבנות ורבניה צריכים להיות המדד המוסרי של המדינה, באמצעות הרבצת תורה והוכחת מוסר בשפה ברורה ובדרכי נועם.

הוא כיבד את **ריבוי המנהיגים** בחברה וטען שדווקא שמירה על מנהגי הקהילה ורגשי השייכות של הפרט לקהילה הם היוצרים את התשתית להשתלבות טובה של הקהילות למארג חברתי אחד מאוחד. הוא ראה בתפילה חלק מרכזי מאורח החיים היהודי, בבחינת סדרת חינוך לאדם כיצד לנהוג בחברה הישראלית הראויה. הוא פעל להפצת המנהגים השונים לכול, כדי שידעו אותם וכבדו אותם. הוא לא ראה פסול באימוץ מנהגים של עדה אחת על ידי בני עדה אחרת, אך הדגיש שמנהג המקום קודם למנהג הפרט. הוא לא נרתע מלבטל מנהגים שיש בהם עקירה של עקרונות התורה.

הוא לא חשב שהנשמה היהודית מיוחדת ושונה מזו של גוי, ולכן גם חיפש דרכים יצירתיות לגיור. היות שמצוות הגיור (שלא כתובה בתורה) מטילה על הדיין להחליט את מי לגייר ובאיזה אופן, הוא הציע מתווה חדשני לגיור בישראל, למרות שזכה לביקורות נוקבות על כך. קנה-המידה לרב ולבית הדין את מי לגייר הם: אי-כפירה בתורת השם, ומידת קיום תורה ומצוות בעתיד. הוא חילק את הרוצים להתגייר לשלוש קבוצות: (א) גרי הצדק, שהגיעו להכרה בתורת ישראל וחפצים להצטרף לעם ישראל, גיורם הוא מצווה ממש; (ב) גרים לשם נישואין: גויים הנשואים ליהודים או הרוצים להנשא ליהודים ורוצים להתגייר, יש לגיירם כי החיים בחברה יהודית יגרמו למשפחה להיות נאמנה יותר לתורה במשך הזמן; (ג) גרים למען מדינת ישראל, החפצים להצטרף לחברה הישראלית לא בגלל התורה אלא משום הזדהותם עם מפעל הקמת המדינה ועם העם הישראלי, יש לגיירם והם יקיימו מצוות ברמה הדומה לזו של ישראלים שאינם מקפידים על קיום תורה ומצוות. הגיור מונע היווצרות קבוצות של ישראלים שמעמדם לא ברור, ומחזק, לדעתו, את האחדות בחברה היהודית לגווניה ולדורותיה. היחס החיובי לגר הוא הרגל טוב שראוי לדבוק בו, משום שמי שמרגיל את עצמו לקרב גרים, יקרב את כל הסובבים אותו, ומי שמרחיק גרים, סופו שירחיק גם מבני עמו. הוא תבע מגרים לשמור על קשרים טובים עם משפחתם המקורית ולא להתכחש למוצאם, ובמיוחד לכבד את הוריהם.

הוא ראה **במחזור השנה** אוסף אירועים שנותנים נופך יהודי לחיי החברה בישראל, ולכן הרבה להסביר היבטים חברתיים של החגים והמועדים והאמין שכל מי שמתנתף בחוויה טובה של יום טוב או טקס יהודי – מתקדם עוד קצת בהעמקת קיום המצוות. הוא קרא למקימי תורה ומצוות לערוך אירועי חג ציבוריים המפגישים את כלל ישראל, לשם חיזוק הזיקה של כל בני העם לייעודה של החברה הישראלית להיות גוי קדוש.

הוא תמך במשק משגשג, שבו הכול שותפים בשוק העבודה, כולל תלמידי הישיבות הגבוהות, בתעסוקה המוסדרת בהסכמים ראויים. לדעתו, רמת ההכנסה של העובדים צריכה לאפשר למשפחה לחיות חיים טובים על פי המדדים הנהוגים במדינה, והוא לא פסל משכורות גבוהות למומחים (כרופאים) או לממלאי תפקידים חשובים לחברה (כמו שופטים ומורים). הוא צידד בבוררות לפתרון סכסוכים, אך במקרה שלא הושגה הסדרה הוא תמך בשביתות. לדעתו, הבדלי המעמדות נובעים מהבדלים כלכליים-חברתיים ולכן יש לטפל בהם בכלים כלכליים-חברתיים. המדינה צריכה לטפל בנזקקים כמיטב יכולתה באמצעות השירותים הסוציאליים, אך יש מקום גם לצדקה בהשלמת התמיכה בנזקקים.

הוא גרס שכמו שהתורה העניקה דרגות חופש למדינה לנהל את החיים המדיניים-חברתיים, כך היא נתנה גם למדע מרחב עשייה פורה כדי להוסיף ידע ולחדש חידושים טכנולוגיים. לדעתו כל מדען ומחדש צריך להרגיש עצמו כשותף לקב"ה במעשה בראשית. הוא חידש חידושים בתחומי התקשורת, כגון: צפייה בסרטי קולנוע, שימוש במחשב ללימוד, ניתוח ועריכה של כתבי קודש, קבלת עדות דרך הטלפון אם מזהים את קולו של העד; הבריאות, כגון: התרת ניתוחי מתים תוך כיבודם, אישור לנתק אדם שמת מוות קליני ממכונת הנשמה מלאכותית, מציאת צידוקים הלכתיים לתרומת איברים והשתלת איברים, אישר שימוש בתרופות הומאופטיות, ולא ראה פסול ברפואות אלטרנטיביות; ואיכות החיים: החלת שעון קיץ כמקובל בעולם, כיבוד רצונם של אנשים לנסוע לחופשה בחו"ל, התרת התייפות לנשים ולגברים (צביעת שיער, שימוש בבשמים, הסרת שיער ואף ניתוחים פלסטיים שאין בהם סכנה), הוא אישר להקל על גברים ולא לגדל זקן או לנשים לא לכסות ראשן, אם כך נוהגים הרוב בסביבה בה חיים, חיוב כהן לעשות תורנות (בפנימייה וכו') למרות מעמדו המכובד ביהדות. הוא הסתייג רק מהקלות טכנולוגיות שעלולות להביא לחילול שבת וקדושתה, כדי שהשבת לא תאבד לישראל כיום מנוחה.

הוא נתן עדיפות למצוות שבין אדם לחברו על פני מצוות שבין אדם למקום, וקבע שהן הבסיס לחברה צודקת ומלוכדת וצריכות להיות קנה המידה להגדרת "הצדיק".

בפסיקותיו הוא עשה רבות לקרב בין היהודים בישראל, בעיקר תוך ניצול השבת והכשרות. הוא קרא לקהילות שומרי המצוות להסביר פנים למי שאינם שומרי מצוות כמוהם כמשימה של קירוב לבבות, ולכבדם בעליה לתורה אף הגיע לבית כנסת ברכבו בשבת. הוא סמך על מי שאומרת שהאוכל שהיא מבשלת כשר (אף אינה מקפידה בשמירת מצוות), קבע שישנם כיבודים כמו קפה, תה, שתיה קלה, עוגה, פירות, ופיצוחים שאפשר לאכול ללא חשש ברוב המקומות, ועל ידי להפוך גם את הכשרות לגורם מיחד ומאחד את החברה.

הוא ראה במיעוטים בישראל בני אדם שווים, וקבע חובה אנושית-מוסרית לנהוג בהם כראוי ובדרכי שלום לכתחילה ולא בדיעבד. הוא קרא לאפשר להם להשתלב בעבודה: כמטפלות במשקי בית יהודיים, כטבחיים במטבחיים כשרים, לוקבל טיפול רפואי מרופא גוי. כפי שהוא עודד מפגשים בין יהודים שומרי מצוות ליהודים שאינם שומרי מצוות, כך הוא עודד גם מפגשים מבוקרים בין יהודים לבין לא-יהודים. הרב ח"ד הלוי התנגד בתוקף להחלת הכלל "הבא להרגך השכם להרגו" כמדיניות כללית של האומה היהודית כלפי מיעוטים ואפילו נגד יחידים ערבים, כמו גם כגישה של יחיד יהודי מול יחיד ערבי. רק בעת סכנה ממשית לחיי היחיד מצד יחיד אחר מאיים, מותר להשכים ולפגוע בו.

ד"ר יואל בר-גיל

ישראל דמוקרטית ויהודית

<http://www.jewish-democratic.com>